

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ερμηνεία Αποκαλυπτικών κειμένων της Καινής Διαθήκης

Ενότητα 1: Αποκαλυπτική: Ορισμός και χαρακτηριστικά

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Αποκαλυπτική: Ορισμός και Χαρακτηριστικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ορισμός

- ▶ Αποκάλυψη είναι ένα είδος ιουδαϊκής / αρχαίας χριστιανικής γραμματείας με ένα αφηγηματικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο φανερώνεται σε έναν θνητό από έναν ουράνιο διαμεσολαβητή μία υπερβατική πραγματικότητα. Αυτή η πραγματικότητα έχει (α) χρονικές διαστάσεις, καθώς αφορά στο παρόν και προαναγγέλλει τη σωτηρία κατά τα έσχατα και (β) τοπική έκταση, καθώς συνδέει τον κόσμο των ανθρώπων με έναν άλλο υπερβατικό.

Φιλολογικό είδος

Φιλολογικό είδος (genre): μία ομάδα κειμένων τα οποία εμφανίζουν συγγένεια και συνοχή όσον αφορά κάποια χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τη μορφή, το περιεχόμενο και τη λειτουργία του κειμένου.

Ιουδαϊκές & χριστιανικές αποκαλύψεις

- ▶ Μία ομάδα κειμένων και ιδεών που συνδέονται με α) τον Ιουδαϊσμό του 1^{ου} π.Χ. και των πρώτων μεταχριστιανικών αιώνων (στην Παλαιστίνη και στη Διασπορά) και β) με ομάδες του αρχέγονου Χριστιανισμού. Ωστόσο παρόμοιες ιδέες απαντούν και σε θρησκευτικές πραγματικότητες και ιδεολογικά ρεύματα και άλλων εποχών.

Αποκαλύψεις: μορφή

- ▶ Αφηγηματικό πλαίσιο.
- ▶ Επιστολικό προοίμιο ή κατακλείδα.
- ▶ Ουράνιο ταξίδι.
- ▶ Οπτασίες / όνειρα / ακούσματα.
- ▶ Ερμηνεία των παραπάνω.
- ▶ Διάλογος.
- ▶ Παρατιθέμενα θεία λόγια.
- ▶ Ουράνιες συγγραφές.
- ▶ Εικόνες.
- ▶ Ψευδωνυμία.

Αποκαλύψεις: περιεχόμενο

- ▶ Εσχατολογία ως ιστορία σε μελλοντικό χρόνο.
- ▶ Διαίρεση της ιστορίας του κόσμου σε περιόδους.
- ▶ Περιγραφή υπερβατικών κόσμων.
- ▶ Δυαλιστική αντίληψη του κόσμου και μάχη μεταξύ κοσμικών δυνάμεων.
- ▶ Διαμεσολαβητές από υπερβατικούς κόσμους.
- ▶ Εγκόσμιοι αποδέκτες του μηνύματος.
- ▶ Αναγνώστες του μηνύματος.
- ▶ Ανάσταση, προσωπική σωτηρία, καταστροφή του κόσμου.
- ▶ Παράινεση.
- ▶ Συστηματική οργάνωση του μηνύματος με βάση αριθμούς.

Αποκαλύψεις: λειτουργία (1)

- ▶ Απευθύνεται σε μια ομάδα που διέρχεται κρίση.
- ▶ Κάλεσμα για μετάνοια και για σταθερότητα στην πίστη.
- ▶ Υπόσχεση για εκδίκηση και ανταπόδοση.
- ▶ Νομιμοποίηση του μεταφερόμενου μηνύματος.

Αποκαλύψεις: λειτουργία (2)

- ▶ Καμιά αποκάλυψη δεν περιέχει όλα τα στοιχεία.
- ▶ Στα κείμενα της Καινής Διαθήκης έχουμε περισσότερο στοιχεία αποκαλυπτικά παρά καθαυτό αποκάλυπτικά κείμενα (με χαρακτηριστική εξαίρεση το βιβλίο της Αποκάλυψης).

Το αποκαλυπτικό «παράδειγμα» (J.J. Collins)

- ▶ Ο τρόπος διαμεσολάβησης της αποκάλυψης (διαμεσολαβητής, οράματα, επιφάνειες, ακούσματα, διάλογος, λόγοι, υπερβατικά ταξίδια).
- ▶ Το περιεχόμενο (χωρικός και χρονικός άξονας).

Τυπολογία

- ▶ Τύπος I: αποκαλύψεις χωρίς υπερκόσμια ταξίδια
 - (α) ιστορικός τύπος (αναδρομή στην ιστορία, πολιτική εσχατολογία).
 - (β) χωρίς ιστορική αναφορά με αναφορές όμως στο δημόσιο χώρο.
 - (γ) προσωπική εσχατολογία.

- ▶ Τύπος II: αποκαλύψεις με υπερκόσμια ταξίδια
 - (α) ιστορικός τύπος (αναδρομή στην ιστορία, πολιτική εσχατολογία).
 - (β) χωρίς ιστορική αναφορά με αναφορές όμως στο δημόσιο χώρο.
 - (γ) προσωπική εσχατολογία.

Παραδείγματα: τύπος Ι

- ▶ Ι(α) Ο πιο χαρακτηριστικός τύπος κυρίως ιουδαϊκών αποκαλύψεων: Δαν 7-13, Αποκάλυψη των ζώων, Αποκάλυψη των εβδομάδων, Ιωβηλαία 23, Δ' Έσδρα, Β' Βαρούχ.
- ▶ Ι(β) Διάφορες χριστιανικές αποκαλύψεις: Αποκάλυψη, Αποκ Πέτρου, Ποιμήν του Ερμά, Γνωστική Β' Αποκ Ιακώβου, Πίστις Σοφία Ι-ΙΙ, Ευαγγέλιο Μαρίας.
- ▶ Ι(γ) Μόνο χριστιανικές και γνωστικές αποκαλύψεις: Ε' Έσδρα 2, 42-48. Διαθήκη Ιακώβ 1-3. Αποκάλυψη Αδάμ. Απόκρυφο Ιωάννη, Α' Αποκ Ιακώβου.

Παραδείγματα: τύπος II

- ▶ II(α) Πολύ σπάνιος τύπος: Ιουδαϊκή Αποκάλυψη Αβραάμ, Γ' Ενώχ.
- ▶ II(β) Πολύ διαδεδομένος τύπος: Α' Ενώχ 1–36. Παραβολές Ενώχ. Β' Ενώχ. Διαθήκη Λευι 2–5. Αποκ' Έσδρα, Ανάληψη Ησαΐα 6–11. Αποκάλυψη Θεοτόκου. Αποκάλυψη Παύλου.
- ▶ II(γ) Επίσης διαδεδομένος τύπος: Γ' Βαρούχ. Διαθήκη Αβραάμ 10–15. Αποκ. Σοφονία. Αποκάλυψη Παναγίας σχετικά με τις αιώνιες τιμωρίες κ.ά.

Παραδείγματα από τον εθνικό κόσμο

- ▶ Και στον εθνικό κόσμο απαντούν αποκαλυπτικά κείμενα:
 - ▶ Τύπος Ια στην περσική Zand-I Vohuman Yasn.
 - ▶ Τύπος Ιγ στον Πλάτωνα.
 - ▶ Τύπος ΙΙβ στον Σενέκα.
-
- ▶ Ωστόσο απίθανο να προέρχονται όλες οι αποκαλύψεις (εθνικές, χριστιανικές και ιουδαϊκές) από ένα αρχικό κείμενο.

Συμπεράσματα

- ▶ Αποκαλυπτικά κείμενα: ένα αναγνωρίσιμο φιλολογικό είδος.
- ▶ Απαντά στον Ιουδαϊσμό, στον αρχαίο Χριστιανισμό, στον εθνικό κόσμο και σε γνωστικές ομάδες.
- ▶ Συνεχίζει ως είδος να υπάρχει και σε νεότερες εποχές.
- ▶ Οι «ιστορικές» αποκαλύψεις μόνο το 1/3 των αποκαλυπτικών κειμένων.
- ▶ Συγγένεια μεταξύ των «μη ιστορικών» Ιουδαϊκών αποκαλύψεων και των Χριστιανικών.
- ▶ Ύπαρξη μίας γνωστικής αποκαλυπτικής γραμματείας.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τσαλαμπούνη Αικατερίνη. «Ερμηνεία Αποκαλυπτικών κειμένων της Καινής Διαθήκης. Αποκαλυπτική: Ορισμός και χαρακτηριστικά». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS281/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Φίλιππος Γερμάνης
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.